

LiGet

2025-3
március

TARTALOMJEGYZÉK [XXXVIII. évfolyam 3. szám]

ÁLLÍTSD ARÁNYBA!

Vörös István ARÁNYÁLLÍTÁS	4
Janecskó Kata ÍTÉLET	7
Lackfi János ARÁNYPÁROK	11
Fecske Csaba HÁZI VISZONYOK	14
Győri-Simon Dóra MOZAIK	16
Csongor Andrea EGYARÁNT; NEM MIND ARÁNY, AMI FÉNYLIK	18
Zámbó Tamás AI AFFÉR	22
Lendvai Zalán SZÁMVETÉS A MARADÉKOKRÓL	24
Haász János KRÁTEREK	27
Ács József KÉRDÉSEK ÉS KÖNYÖRGÉSEK	32
Hollós Máté MUZSIKARÁNY	35

Kiadja | Liget Műhely Alapítvány
1122 Budapest, Kíssvábhegyi út 4-6.
info [kukac] ligetmuhely.com

ISSN 1789-4980

Alapító szerkesztők | Levendel Júlia, Horgas Béla
Felelős szerkesztő | Horgas Judit
Tervezőszerkesztő | René Margit
Olvasószerkesztő | Bognár Anikó
Tudományos lektorok | Kiss Lajos András, Victor András

Cselik Ágnes „ VIGYÁZZON NAGYSÁGOD, KEZDŐDIK MÁR ”	40
Ágoston Tamás KIFOLYT SÁRGA	48
Csanádi Szilvia AZONOSULÁSI GYAKORLATOK	51
Vörös István AZ EGYETEMSZIGET [16]	53
Lendvai Zalán PRUDENCIO AGUILAR EMLÉKÉRE	64

Kiadja | Liget Műhely Alapítvány
1122 Budapest, Kíssvábhegyi út 4-6.
info [kukac] ligetmuhely.com

ISSN 1789-4980

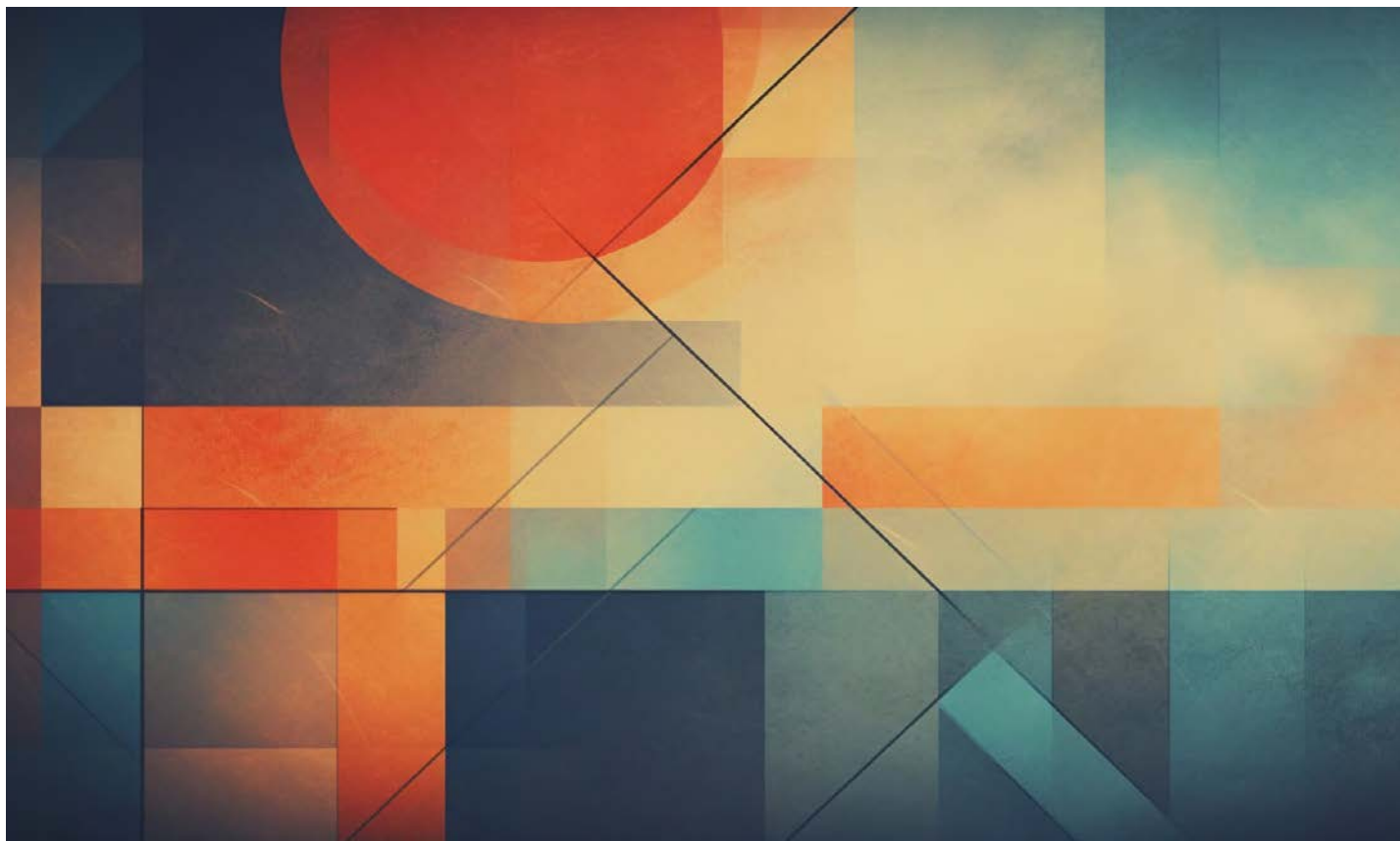
Alapító szerkesztők | Levendel Júlia, Horgas Béla
Felelős szerkesztő | Horgas Judit
Tervezőszerkesztő | René Margit
Olvasószerkesztő | Bognár Anikó
Tudományos lektorok | Kiss Lajos András, Victor András

Vörös István

ARÁNYÁLLÍTÁS

[ÁLLÍTSD ARÁNYBA!]

2025-03-01 | ÁLLÍTSD ARÁNYBA!, VERS

„Léteznek problémák, amelyekhez sosem érek el, amelyek sosem kerülnek az utamba, vagy kívül esnek a világon: a Nyugat gondolatvilágának olyan problémái, amelyekhez Beethoven (és részben talán Goethe is) eljutott és küzdött velük, de amelyeknek egyetlen filozófus sem kerül soha a közelébe (Nietzsche talán súrolta őket).”

Ludwig Wittgenstein: Észrevételek. 1931. Kertész Imre fordítása

Léteznek problémák?

Nem problémák léteznek.

Hanem?

Léteznek problémák,
a Nyugat világának olyan
problémái, amelyekhez Schubert
és részben talán Baudelaire
eljutott, de amelyeknek
egyetlen fizikus sem kerül
a közelébe. Heisenberg
talán súrolta őket.

Ha nem problémák
léteznek, akkor a lét
problémátlan?

A problémák, melyekhez
sosem érek el, nem esnek
kívül világon: a Kelet
olyan problémái, amelyekkel
Muszorgszkij és részben
talán Csehov küzdött, de
amelyeknek egyetlen filmes
sem kerül a közelébe.
Tarkovszkij mégis.

A problémák nem
külön-külön léteznek.
Összefüggéseikben ott a világ.

A létnek problémák,
a nemlétnek reménységek,
amelyekhez sosem érek el,
mert előttem futnak. Az Alföld
gondolatvilágának olyan
problémái, akikhez Bartók
és József Attila is meghívót
kapott. Szép kis meghívás,
ott futnak velük. Ezt nevezik
szellemi vezetésnek? Egyetlen
filozófus találkozott szembe
velük. (A lemaradtakat Lukács
falhoz állította.)

A problémára onnan ismersz rá,
hogyan letagadják.

kép | vecteezy.com

Janecskó Kata

ÍTÉLET

[ÁLLÍTSD ARÁNYBA!]

2025-03-02 | ÁLLÍTSD ARÁNYBA!, NOVELLA

Kissé lejt a pad. Leereszkedik rá, így a fenéke mélyebbre kerül, mint a térdhajlata, dereka alsó része pedig kellemetlen szöget zár be a kemény támlával. Vastagon bélelt, grafit-szürke télikabátja felpuffed, ahogy félbehajtva az oldala mellé szorítja. Kopott retikülje az ölében.

egyensúlyoznak

Emberek nyomakodnak át a térde és az előtte lévő pad támlája közti szűk helyen. Kisvártatva mindenhol, ahol csak egy kis hely akadt, ül valaki. Némelyek

hátizsákjaikban kotorászva füzetet-tollat vesznek elő. Izzadt férfiak laptopot egyensúlyoznak a térdükön. Két operatőr kamerákat forgat, tologat, helyezkedik. Az előtte ülő nő monitorjára pillantva észreveszi, hogy fogalmaztak a sajtónak kiküldött tárgyalási jegyzékben. P. E. – Nyugati téri rablógyilkosság – perbeszédék és ítélethirdetés.

Nem akarja, hogy a kamerások felvegyék. Nem tesz semmit, hogy ne vegyék fel. Képtelen szavakat formázni. Valaki rászól egy médiamunkásra, hogy ne üljön az első sorba, mert ott a vádlott helye van.

Ösztönösen húzódott a terem hátsó részébe. Örül, hogy P. ezek szerint legelöl lesz. Távol.

A fia előre ült volna. Már kislány korában is a bábszínházban, színházban mindig legelőre kívánczolt. Helyválasztása kiszámítható volt éppúgy, mint hogy a szünetben pénzt kért a büfében kapható színpompás nyalókák egyikére.

Aznap nem volt Andrásnál még ötezer forint sem.

A bilincsek csörgését hallani meg először odakintről. P.-t két fekete ruhás, maszkos alak fogja közre, így lép a helyiségbe. Az arcát nem látni, mert leszegi a fejét.

Bámuld csak a koszlott sportcipődet!

Erővel kényszeríti magát, hogy veszteg üljön. A védőbeszédéből nem fog fel semmit. Amikor elkezdődik, könyöke neki-nekiütődik jegyzetelő szomszédjának. Bosszússága miatt elszégyelli magát. Andrást tizenhat szúrás érte a karján és a mellkasán.

Az ügyvéd szavai lepattannak róla, és elgurulnak a földön P. Nike-ja mellett, vissza a pulpitus felé. Fullasztóvá válik a levegő. Valaki ablakot nyit. Odakintről behallatszanak a Markó utca zajai. Időnként lármázni kezd egy-egy sziréna, olyankor elhallgatnak, mert túlkiabálni úgysem tudnák. A szavak csendjében felkavarodik a gyomra.

lassan állt be

A vádbeszédre összeszedi magát. Felfogja, hogy az ügyész az igazságügyi orvosszakértőkre hivatkozik, akik azt állapították meg, hogy lassan állt be a halál. Az ügyész szerint elszaporodtak a hasonló bűncselekmények. Az ügyész krákog. Az ügyész a bűnnel arányos büntetést követel.

Állítsd arányba! – súgja erre maga elé. Az ügyészt nézi meg a bírót, a bírót, aki talán még sohasem veszített el senkit. Grimaszra húzódik a szája.

Rövid szünetet hirdetnek. Nem indul meg a páternoszter felé, fegyelmezetten vár az ajtó mellett. Mikor újra kinyitják, elfoglalja korábbi helyét.

Az ítélethirdetéshez mindannyiuknak újra fel kell állnia. Nehezen mozdul a térde, a retikül lecsúszik a padlóra, és ott marad. A bíró is felemelkedik.

Állítsd arányba! – ismétli magában.

Parancsszavára képzeletében megremeg a föld, bombák zuhannak a bíróságra, tüzes, kénköves eső és törmelék hullik az égből, betemeti az egész kócerájt, a Markó utcát szirénástul, a várost. Ezt a rohadt világot.

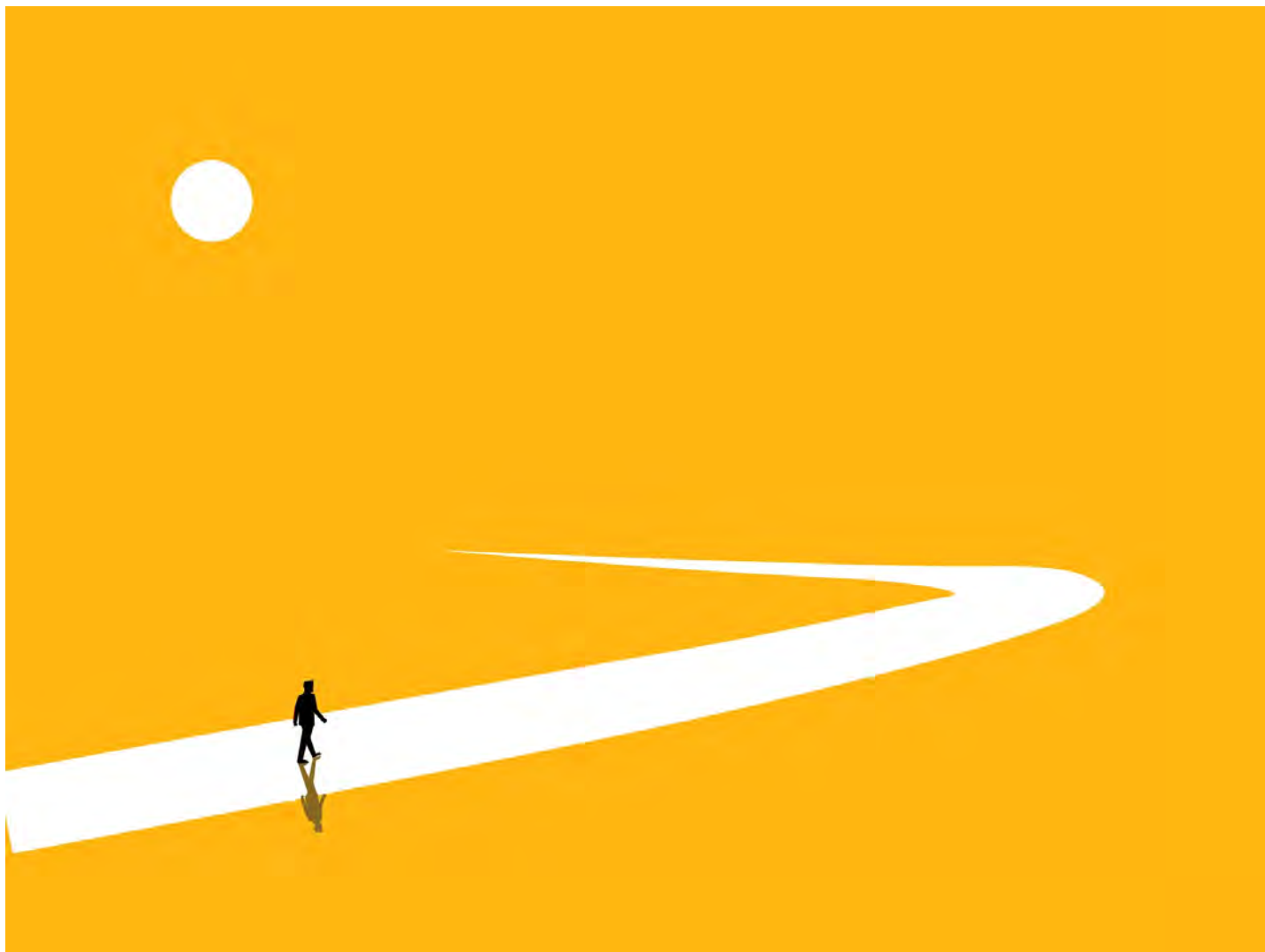
kép | vecteezy.com

Lackfi János

ARÁNYPÁROK

[ÁLLÍTSD ARÁNYBA!]

2025-03-03 | ÁLLÍTSD ARÁNYBA!, VERS

Ki mondja meg, hogyan aránylik egymáshoz
a már megtett életút és ami még előttem áll?
Kétharmad-egyharmad? Túl vagyok a javán?

Vajon a nehezen is? Vagy csak most jön még a feketeleves? Ha száz évig élek, mint kicsi híján egyik nagyanyám, még épp csak elhaladtam a félutat, bár valószínűleg jóval lassabb tempóban telik majd a hátralévő, mint az eddigi táv. Hogyan aránylik egymáshoz az ember törekenysége és szívóssága? Van olyan arányszám, ami kimutatja, mik a túlélési esélyek, mennyi az annyi, van-e olyan kulcs? Hiszen mennyire kevés elég, hogy valaki összeomoljon egyet jajdulva vagy akár hangtalan, annyi csak, hogy egy hártya átszakad, egy ér eldurran, egy vérrög beékelődik, egy pici mirigy többé nem választ ki egy számunkra ismeretlen nedvet, egy billentyű nem mozdul többé, egy járat eltömődik. Sok-sok szerv összhangjában elég egy parányi anomália, és máris dűl-borul minden szellemi építmény, hebegő roncs lesz az arany elméből. Másfelől mit ki nem bír az ember, lágert, gulágot, kihajtják a mínusz negyvenbe, de bírja, vonszolja csak magát, de bírja, nevezhetetlen ételt kap, de bírja, kis híján szomjan hal, de bírja, mínusz ötvenbe már nem hajtják ki, de csak mert a fejsze éle meg a ló már nem bírja. Végtelenül törekenyek és végtelenül állóképesek vagyunk, egy magyar hajós ebben a pillanatban is küzd a hullámokkal, a depresszióval, a szétszakadó tenyere fájdalommal, mégis körbehajózza ingatag vitorlásán a Földet, kitűzte, hát véghez is viszi, térkövetőn lehet bemérni, hol tart a térképen, netes fedélzeti naplójából tudjuk, fejében mi zajlik éppen, s ha valami jóvátehetetlen tragédia történik vele, mint annyi mással, a kitartás és törekenység

kifürkészhetetlen arányának mementójaként
nyugszik majd hullámsírjában. Én meg itthon ülök
szívrohamom egyéves évfordulója után nem sokkal,
elégettem egy kazal kéziratot, melyek tömkelegét
csóvaként vonszoltam magam után, nehezítették
lépteimet, könyvtáram ment a zúzóba,
megette a penész, újjászülettem, és ugyanúgy
nem ismerem az arányokat, épp annyi
esélyem van életre és halálra, mint az óceánon
hánykolódva aludni próbáló hajósnak.
Miközben ő a sósvízből készíti magának
édeset, én az asztalom hullámverésében
hánykódó cédulák tartalmát mentem át
folyamatosan életművembe, miközben
halálművem tetszőleges és kitalálhatatlan
sebességgel közeledik, valódi életem
aranyfedezete pedig gondosan elmentve
izzik valahol egy égi széfben.

kép | vecteezy.com

Fecske Csaba

HÁZI VISZONYOK

[ÁLLÍTSD ARÁNYBA!]

2025-03-06 | ÁLLÍTSD ARÁNYBA!, VERS

apám kilencvennégy éve
hegyként magasodik előttem
földszagú vakondtúrásként
csak bámulom a viharok dúlta hegyet
gleccsereit lavináit
hol ősfák legendáit hírelt a szél
s végtelen az évgyűrűk magánya

fagyott madár zuhan a hóba
ki tudja hova lettek a lábnyomok
félelmükben zúzmarások a fák

a közelítő tavasz idecsalogatja
a kertbe a lábakat előbb-utóbb belém botlik valaki
a buzgó tacsó már szagot fogott
szalad lelógó nagy füleivel
szinte hallom a menekülő vakond
visítását mikor megszólít az idesötétlő
hegy sokatmondó némasága

kép | vecteezy.com

A költő feltehetőleg utolsó versével búcsúzunk Fecske Csabától. Több mint 35 éven át publikált a Ligetben, majd később a Szitakötő alapszerzője lett. 2025. február 28-án hunyt el.

Győri-Simon Dóra

MOZAIK

[ÁLLÍTSD ARÁNYBA!]

2025-03-05 | ÁLLÍTSD ARÁNYBA!, VERS

Nem érkeztél váratlanul,
nem is voltál meglepetés.

Hótizta pólyába bugyoláltak,
szalaggal kötöztek össze.
Védőburokba rejtve húzódtak,
tágultak horpadásaid,

amíg fel nem parázslott a csalódás. Hiszen
kisebb, csúnyább, szemtelenebb
voltál az ígértnél. Nem megoldás
a bajokra, de új bajok szülője.

A hátsó polcra tetted, ülj ott,
a kevésbé karcosok árnyékában.

Üveges tekintetű álmok közt folydogált az idő.
Aztán a gyári csomagolás felhasadt.
Viszketett, hámlott:
szálaikra foszlottak szalagjaid.

Horpadásaid örökkön-örökké a kezed alá bújtak,
és volt türelmed szóra bírni valamennyit.
Mert nincsenek végleg elveszett mozaikdarabok,
mindenki ajándék, hiba nélkül passzol valahová:

egy isten kirakóján
a nagy kép
ki sem rajzolódna
nélküle.

kép | vecteezy.com

Csongor Andrea

EGYARÁNT

[ÁLLÍTSD ARÁNYBA!]

2025-03-24 | ÁLLÍTSD ARÁNYBA!, VERS

Kapunkra erős biciklilakatot szereltünk.
Szorosra kell húzni, hogy összetartsa a szárnyakat.
Mert nem akarunk semmiféle szárnyra kapást.
Ha a lakat befelé van fordítva,
tudom, már itthon vagy, birtokon belül.

Ahogy közeledem, lépéseim lassulása
egyenes arányba kerül a bizonyossággal;
messziről még fennállt a tévedés lehetősége.
A hazaérés meg aztán a többi nem változik
a képletben. A viszonyítás, lássuk be,
mint módszer és eszköz, nos, elméleti.

kép | vecteezy.com

Csongor Andrea

NEM MIND ARÁNY, AMI FÉNYLIK

[ÁLLÍTSD ARÁNYBA!]

2025-03-15 | ÁLLÍTSD ARÁNYBA!, VERS

Például egy óriási aranszobor a vezérről.
Vagy élő személyről elnevezett utcák.
Műfajok, mint az induló, a háromszavas szlogen.
Verbuválódalok. Az ordító plakát.
Ha magasabb a központi bázis, mint körülötte a hegyek.

Ha magasabb, szélesebb, nagyobb,
ha monumentális. Ha gigantikus. Ha gigantikusabb, mint.
Ha a másképp gondolkodó jól meglakol a filmben.
Ha nincs fölösleges meg gyenge szál, csak erő.
Több: erőteljes. Az egyformaság.
Nem holmi hóangyal vagy homokszobor,
performansz vagy gyér eseményművészet. Ezek nem.
A humor hátat fordítása, a gúny meg nem értettsége,
az életerős aratólány és a pirospozsgás családanya,
a könyvnyúzás, a darálás, égetés,
a legendás hősi előképek, a márványtalapzat.
Guruló felvonulások hősi múltú totemállatokkal.
Elég a művészetre vetni egy pillantást.

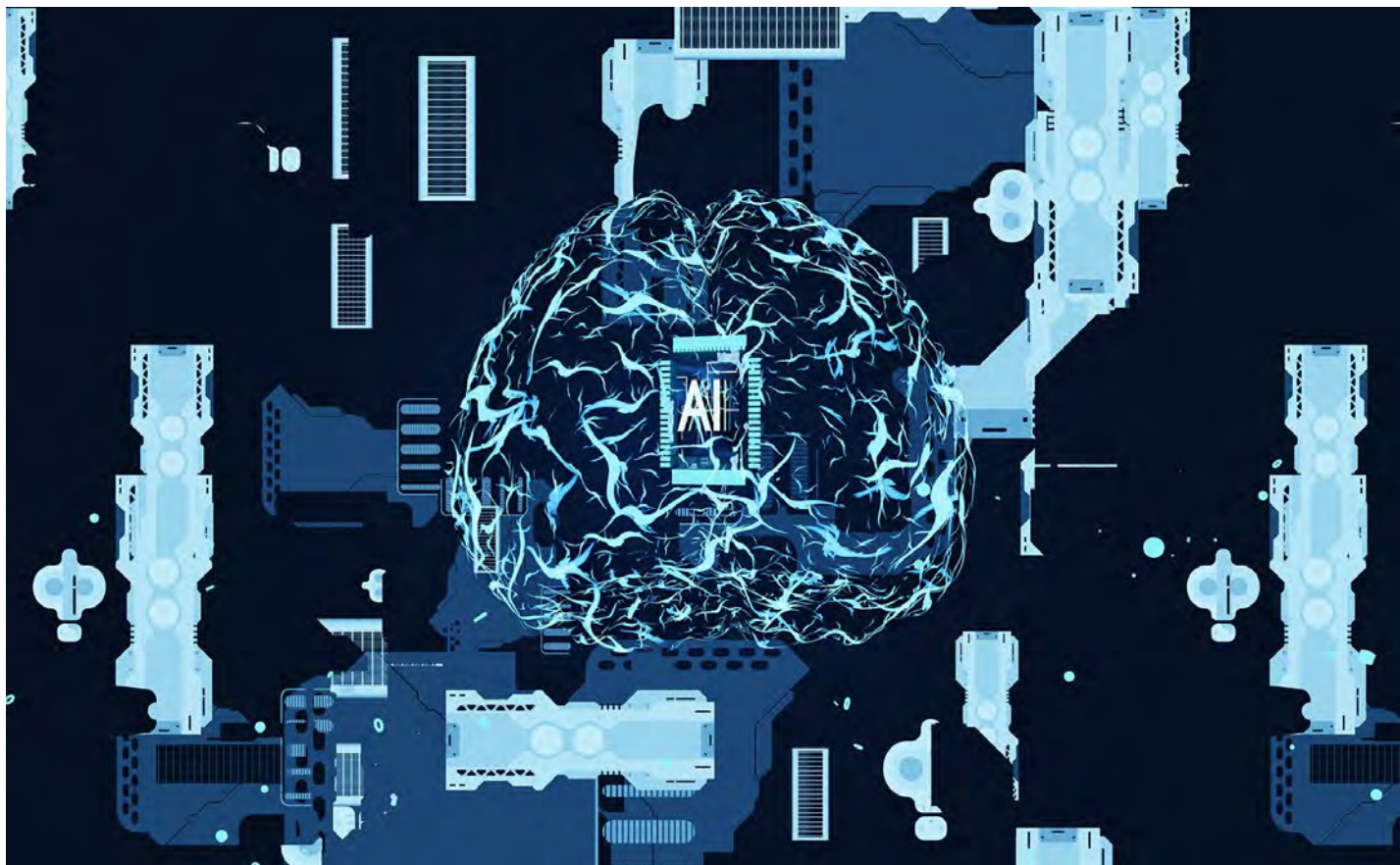
kép | vecteezy.com

Zámbó Tamás

AI AFFÉR

[ÁLLÍTSD ARÁNYBA!]

2025-03-07 | ÁLLÍTSD ARÁNYBA!, NOVELLA

A K. körúti élelmiszer-áruház supervisoraként továbbítom doktor P. E. nyugalmazott középiskolai tanár panaszát, amely rávilágíthat az automata kasszák újonnan frissített programja által a jövőben esetlegesen kiváltott egynémely problémára.

Egyedüli dolgozóként a raktári, árufeltöltő, takarító robotok és a biztonsági rendszer lankadatlan felügyelete miatt a vásárlótérben nincsen módom fizikailag jelen lenni, kifogásolt eset tényyszerűségét azonban a rögzítettek igazolják. Ha szükséges, a

felvételek még két hétig lementhetőek.

elegem van

Panaszos, aki rendszeres vásárlója üzletünknek, az egyebek mellett kosarába rakott poréghagymára ragasztotta a vonalkódot, amit a gép megkifogásolt. Harmadszori kitartó kísérletezés után a kassza ellenségesen beszólt – a felvételen a hang tisztán érthető –: Ha sokallja a lebomló zacskó költségét, nem kötelező nálam vásárolnia, egyébként is elegem van az empátia folyamatos hiányából.

Nevezett erre előbb kiabálni kezdett az automatával, majd újbóli kísérletet követően már ordítva ütések mért rá az áruval, amíg a hagyma több darabra nem tört. A gép közben meglehetősen trágár kifejezéseket harsogott, melyeket nem is kívánok ide idézni, a blokkot pedig a feldúltan távozó vásárló után köpte.

Amikor P. E. másnap visszajött, még mindig reszketett az idegességtől. Próbáltam megnyugtatni, de ragaszkodott panaszának rögzítéséhez és továbbításához, mert mint mondta, egész éjjel zaklatottan forgolódott, vérnyomása még most sem állt helyre.

Ui.: Szabadjon még megjegyeznem, hogy nevezett személynek úgy húsz éve gimnáziumi tanítványa voltam, és kifejezetten megfontolt, együttérző személyiségként emlékszem rá.

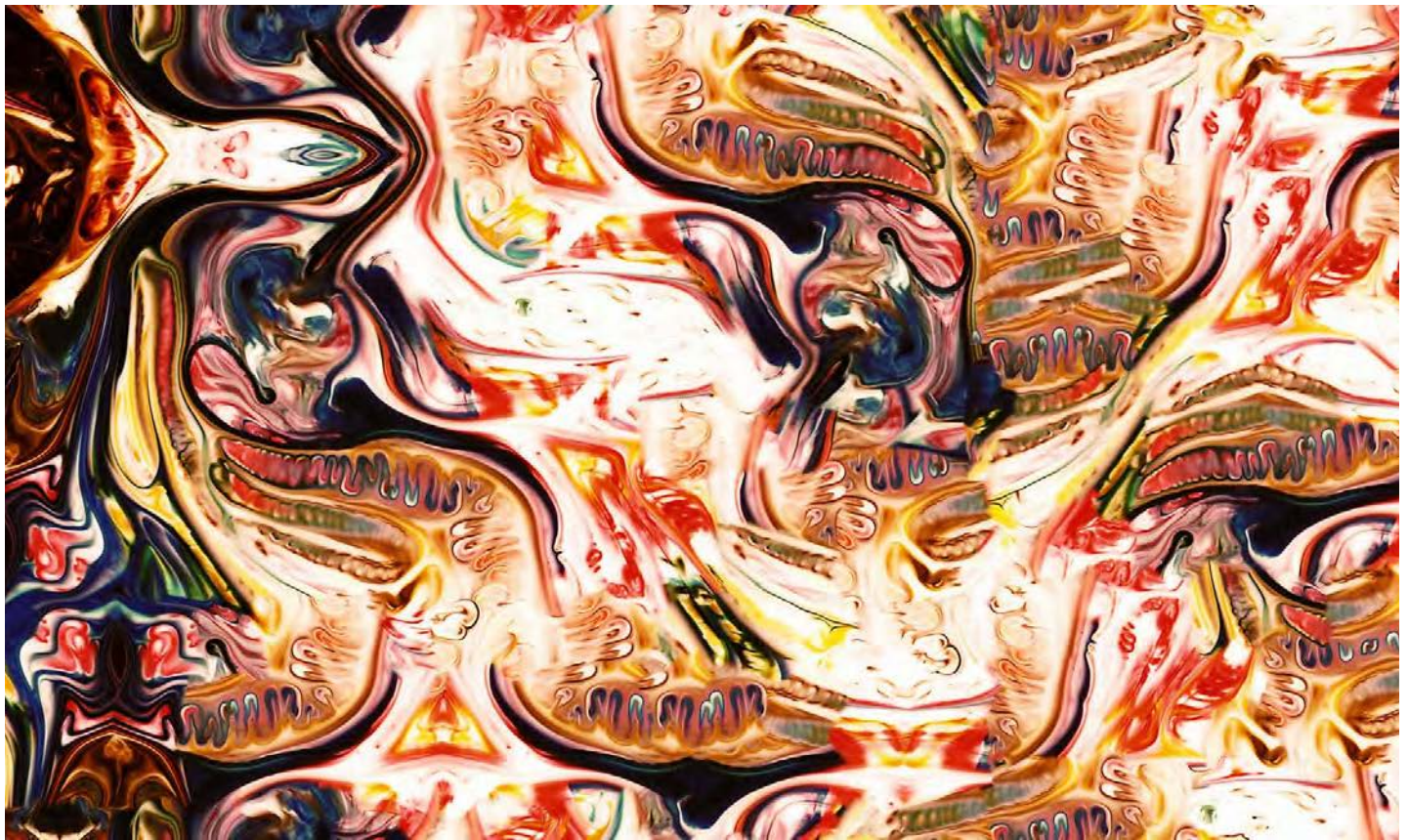
kép | vecteezy.com

Lendvai Zalán

SZÁMVETÉS A MARADÉKOKRÓL

[ÁLLÍTSD ARÁNYBA!]

2025-03-14 | ÁLLÍTSD ARÁNYBA!, VERS

A tárolóedényben hagyott
pörköltmaradékot nézve
rajzolódik ki:
mennyire más lett a létezés.

Bezártak az ok-okozat
üvegketrecébe,
ha ki akarunk törni,
tompán visszhangzik
fejüinktől a sötét pince,
s a helytelen gondolatokat
kulcs forgása követi egy távoli zárban,
úgy képzelem,
a kéz, aminek az egészhez
köze van, fekete bőrkesztyűt visel.

Kétéves távlatból
dolgozik bennem a nosztalgia,
és mint régi ragály,
mindent elterít.
Egyre szebbé, szabadabbá lesz
az a világ, egyre üresebb ez
a lélegzőkkel teli valami.

Emlékszem.
Gyomorgörcs,
kibogozhatatlan csomó lebeg,
reggelente a parkban hajnali hatkor
napfelkeltét nézni,
képzelné: ennyi elég,
jó lenne, ha egy pillanatra
így maradna minden.

Akkoriban állandó magány,
bolyongás, menekülés,
fájdalmas arckifejezés
egy utolsó busz
leghátsó ülésén,

a haragban fogant
sorok közül most mind
szürke vizű
felmosóvödörben lebeg.

Aránytalan ez az érzés.
Elcsúsznak az idősíkok,
tolom magam előtt az időt,
sosincs szinkron,
sosincs egység.
A pörköltre legyenek szállnak.

kép | vecteezy.com

Haász János

KRÁTEREK

[ÁLLÍTSD ARÁNYBA!]

2025-03-16 | ÁLLÍTSD ARÁNYBA!, NOVELLA

Az arcát nézem. Egészen közlelől. Szinte behajolok. Látómezőmben összeakadnak mély barázdái, a borotválkozás után ott maradt hegek, a pórusok krátereiben egykori gyulladások nyomai, megpattant hajszálerek. Ide-oda vált a fókusz, ahogy a két szem birkózik egymással.

– Most nem mondasz semmit? – Hirtelen szólal meg, összerezzenek.

Mit mondhatnék. Az a huszonöt évvel ezelőtti éjszaka jut eszembe. A gólyatábor az egri fősulitól érthetetlenül és értelmetlenül távol, egy határmenti kisvárosban az Alföldön. Volt csillagvizsgálójuk, ketten maradtunk ott a bemutató előadás után, egy víztorony tetején.

Nem sokan jártunk földrajz szakra, például lány, én egyedül. Bárkit megkaphattam volna, oké, nem volt nagy mezőny a matek-földrajz és a fizika-földrajz szakokon összesen sem. Tizennégy fiú, egy lány. Én. Egy a tizennégyhez esélyük volt. Neki jött össze.

Az első randevún egy James Bond-filmre vitt el. Tudod, miért? Ennyit kérdezett. A tizedesvessző hiányzik, böktém a címre, hogy 007. Azt mondta később, hogy ekkor szeretett belém.

Én már ott, a csillagvizsgálóban. Tényleg a Holdra kíváncsi? Ezt kérdezte a nyúlánk fizikatanár, aki a bemutatót vezette. Aztán legyintett. Mintha azt mondaná, tudja, mit akarunk, és milyen szánalmas, hogy nincs valami jobb ürügyünk.

Pedig akkor én még tényleg csak a Holdra. Talán még ő is. Látni olyan közelről, ahogy még soha. Kráterek, medencék, hegyek, síkságok tolultak az arcomba. Azt hiszem, akkor gondoltam először arra, hogy mégse tanítanom kellene. Négy nappal az első félév kezdete előtt. Tavasszal már térképészetet tanultam. Holdtérképet azóta se csináltam. Turistatérképet annál többet.

Az a barázdált felület jut most eszembe, ahogy az apró részleteit nézem.

– Most tényleg nem?

Még közelebb hajlok hozzá. Ösztönösen hátrébb húzódik.

– Miért mászol ennyire belém?

– Látni akarlak. Ahogyan már sosem foglak látni. Még egyszer a legapróbb részleteket. A legnagyobb méretarányú térképem ez az arc.

– El akarsz hagyni?

Felröhögök.

– Nem, édes, nem így értettem. – Édes sosem volt keserűbb, mint ez. – De arra amúgy sem lesz szükség.

Néhány pillanatra lemerevedik, majd az összes izom mozgásba lendül az arcán, földrengés rángatja a hegyeket, krátereket, barázdákat.

– Azt gondolod, hogy... – A kezét elhúzza a torka előtt egy vízszintes mozdulattal.

– Mi mást gondolnék, mégis mit? Hogy itt most azzal, hogy kiöntötted nekem a szívedet, azzal minden el van intézve? Lépjünk túl azon, amit tíz éve... – Elerőtlenedve fejezem be.

– Feljelentesz?

– Nem. Te méysz el a rendőrségre. Örülj, hogy eddig más még nem...

– Börtönbe löknél? – Hátrálni kezd, már nem az arca részleteit látom, azt a nagyléptéket, amit huszonöt éven át. Hanem az egész képet. A rettegést, a szálnalmas gyengeséget.

– Én? Én? – Csak ismételnem tudom. Hibáztatni kezd, tényleg, ez sem tűnt fel korábban, hogy milyen gyakran védekezett így.

– Tíz év! Tíz rohadt év! És nem jöttél rá! Ennyire nem számítottam, ennyire leszartál? – És támad, és támad.

De közben menekül is. Felpattan, feldönti a széket, a falig hátrál.

– Ennyire sokat számítottál. Ennyire szerettelek. Ennyire rosszul szerettelek.

Én is felállok, ne letről nézzek rá, az vesztes testhelyzet. Felállok, kihúzó magam. Képletesen is.

– Annyira szerettelek és annyira rosszul szerettelek, hogy teljesen megbíztam benned. A legnagyobb léptékben láttalak mindig, a legnagyobb felbontásban. A legközelebb engedtelek magamhoz, mindig csak arra közelítettem rá belőled, amit szeretni lehet. A huszonöt év alatt soha nem léptem hátra egyet, tízet, ezret, nem zoomoltam ki belőled, hogy lássam, akit magamnak kinagyítottam, aki valóban vagy.

Elfogynak a szavaim. Én magam fogyok el. Visszarogyok a székre. Nem tudom, mikor megy ki a lakásból. Nem tudom, hová.

Átállítom a méretarányt egy az egymilliárdra. A valaha volt legkisebb méretarányra. A teljes mozdulatlanságra. Ezer kilométernyi mozdulat egyetlen milliméterért, 1900 évnyi élet egyetlen másodpercért.

Egyszer rendőrök jönnek, aztán egy ügyvéd, majd a nővére viszi el néhány cuccát. Nem számít. Változatlan minden. Végül orvosok. Autóba ültetnek, elhoznak valahová. Nekik úgy tűnik. Az én léptékeim szerint ugyanott vagyok. Ugyanott és ugyanakkor.

Ott és akkor, amikor megtudom, hogy a férjem, a szerelmem, az év tanára, az év iskolaigazgatója, kitüntetések büszke tulajdonosa diáklányok megrontója, egy pedofil szörnyeteg.

kép | vecteezy.com

Ács József

KÉRDÉSEK ÉS KÖNYÖRGÉSEK

[ÁLLÍTSD ARÁNYBA!]

2025-03-11 | ÁLLÍTSD ARÁNYBA!, VERS

1

állítsd már le!
állítsd le magad!
állítsd arányba!
állítsd helyre!

mit állítasz?
mit állítasz helyre?
és milyen helyre?
és ott megáll-e?

leálltál csakugyan
helyreálltak az arányok
de milyen arányok?
és milyen helyre?

mikor épp leállítod magad
ki vagy te?
és kit állítasz le?
és hová állítod le?
és ott marad-e
miután leállt?

vagy jön veled?

2

arányban állok
ottfelejtve mint
törött műfogsor
a tátva maradt szájban

arányban állok?
kiszabott büntetés
letöltöm magam és
többet nem kapok
így aztán arányban állok
aránylag megvagyok

arányban állok?

már mellközépig ér
bármily szennyes is
sötétén ragyog
arányban állok majd akkor is
ha belefulladások

kép | vecteezy.com

Hollós Máté

MUZZIKARÁNY

[ÁLLÍTSD ARÁNYBA!]

2025-03-19 | ÁLLÍTSD ARÁNYBA!, ESSZÉ

Az arány minden művészi alkotás alapvető ismérve és szempontja. Van tökéletes arány – ilyen a szimmetria –, de lehet nemcsak érdekes, hanem szép egy aránytalannak mutatkozó konstrukció is (a 20. századi képző- és építőművészetből mindenki felködlenek példák). De vajon milyen arányok szabályozzák a zenét, s ott is találkozunk-e túlzott méretű fejekkel, a homlokzatból kiálló, meghökkentő célzatú építőelemekkel?

A zene időbeli művészet, tehát a forma is az időben alakul ki. Nem állhatunk meg úgy, mint a kép, szobor előtt, nem vizsgálhatjuk közelebbről, távolabbról, majd fordulhatunk el, hogy tekintetünk megpihenjen, s azután vissza. A forma, a motívumok és azok alakulása, egymásra vonatkozása elszűn előttünk, amit elmulasztunk, odavész. (Ezért kell figyelemmel hallgatni a zenét, ami – ideális esetben – nem a fül simogatására szolgál, s a lélekére is csak akkor képes igazán, ha részeseivé válunk a folyamatnak.) Faggassuk meg itt a klasszikát, a 18. század közepétől a 19. elejéig.

vonzza a visszatérést

A legkisebb forma ekkor a periódus. Hallgassuk Mozart ***Kis éji zenéjének Románc tételét***. Nyolc ütem. Az első négy után a domináns akkordjára nyílik ki. (A hangsor ötödik fokát azért nevezzük

dominánsnak, mert az alaphang után ez a leggyakrabban előforduló hang, így számszerűleg is uralkodik, s vonzza a visszatérést az alaphangnembe.) A második négy ütem ugyanabból a motívumból indul ki, mint az első, de az alaphangnembe érkezik. Egyszerű kerek forma: nyit – zár. Teljesíti a periódus szó görög eredetét: a ház körüljárása.

Ha nyolc ütem, akkor hát periódus... Ez nem igaz. **Beethoven *Eroica*** szimfóniája variációs zárótételének témája, amely először pengetett vonósokon szólal meg, 8 ütem, de nem két egyenlő részre tagolódik, hanem három nem egyenlőre. Két hang a motívum: az alaphang és a domináns (egy-egy ütemet töltenek ki), majd a fordítottja – domináns, tonika – a válasz (eddig 4 ütem). S innen egybefüggő másik négy ütem kezdődik, amely a dominánusra nyit. Ezt a két rövid, egy hosszabb szakaszból álló formát Schönberg nyomán mondatnak nevezi a zeneelmélet. Beethoven művét csak azért hozom szóba, hogy lássuk, a periódussal azonos terjedelemben is írhat a zeneszerző mondatot, amely szemben a periódussal nem féltávon nyit, s a második féllel zár, hanem aprót nyit, azt visszazárja, majd tágabbra nyit, de azt már nem zárja le.

Arányba állít motívumokat, formai egységeket. További elemzést mellőzve tegyük hozzá: a mondatok harmadik, tágabbra nyitó szakasza általában hosszabb, így nemcsak a harmóniával fejezi ki a nyitást, hanem időben is.

dominánusra nyit

A periódus/mondat szinthez képest bonyolultabb forma, amelyben egy periódus után középrész következik. Térjünk vissza a *Kis éji zenéhez*, annak ***Menuetto tétel***éhez. A periódus megint a dominánusra nyit (csak nem áll meg rajta, sőt, úgy gurul tovább, hogy elfedi a pontos felezés érzetét). Nyolc ütem volt ez, ahogy „megszoktuk”, majd jön egy idegen anyagú középrész négy ütemben, aztán ugyancsak négy ütem erejéig visszatér periódusunk második fele. Az idegen anyag szerepe az, ami a festménynézegetésnél tekintetünk eltávolítása (a radiátorra vagy az ablakon ki), s a visszatérés, hogy újra a képet nézzük. A középrész és a visszatérés ugyanannyi idő, mint az eredeti periódus volt – arányba állította a zeneszerző.

De mindig így cselekszik Mozart? Hallgassuk a ***Klarinétös Menuettóját*** (az idézett szakasz 18'07"-nél kezdődik)! Nyolcütemes periódus után magukra maradnak a vonósok, majd visszakúszik közéjük a periódusban még a dallamot játszott klarinét. S vajon meddig lebegnek? Tizenhat (!) ütemen át tart a középrész, már nem is epizódnak tetszik, hanem mintha elkalandozott volna gondolatunk, amikor visszatér a

periódus teljes 8 üteme. Megint más arány. A *Kis éji zene Menuettjének* zártabb szerkezete helyett egy időtlenebb, hullámzóbb, hömpölygőbb, kitágított epizód. A zeneszerző játéka az idővel. A $\frac{3}{4}$ -es metrum, a menüett-ritmus méri az időt, a terjedelem arányai azonban elemelnek.

Mielőtt búcsúznánk Mozarttól, ugyanennek a tételnek egy későbbi formarészét hallgassuk meg, az ún. második triót. A periódus 12 ütem. Ez csak úgy lehet a 4-ben, 8-ban gondolkodó klasszikában, ha bővítést illeszt be a szerző. Figyeljük meg a periódust! A negyedik ütemben elért félperiódus után hallják a téma újra indulását (a megfelelést az első felével: korrespondenciát). De két ütem után furcsa esemény következik. Az első hegedű elragadja a klarinét motívumát (szolmizálva: re-fá-lá-t), belebotlik, ismétli, majd a klarinét egy addig nem hallott, meglepően új motívummal visszaveszi az irányítást és lezárja a periódust. Megtört a szabályos arány. Valami markánsat mondott a zene. Nem szükséges szavakba önteni a tartalmat, csak azt érezzük, a bővítéssel, a motívum átvételével és ismétlésével valamiről beszélt Mozart

menüettje. Erre nem lehetett táncolni a főúri szalonban. Legföljebb az utókor koreográfusa találhatna ki rá művészi mozdulatvilágot. A belső arányok változtatása volt az eszköz kulcsa.

Hagyjuk oda a klasszikát és a kis formákat! De ne bonyolódjunk a 20-ik századba, bár az arany metszés hálás témája az arányok fejtegetésének. Búcsúzzunk egy markáns, mindig hatásos aránytalansággal. **Chopin nagysúlyú b-moll szonátájának** zárótételével. Két nyolcperces tétel és egy majdnem tízperces komor, de felemelő gyászinduló után, amikor a gyanútlan hallgató azon tűnődhet, mivel tudhatja „emelni a tétet” a zongora poétája, egy fergeteges lezúduló másfél perces finálé legyinti arcul. Az ellentét hat inkább? Vagy a terjedelmi arány?

kép | vecteezy.com

Cselik Ágnes

„VIGYÁZZON NAGYSÁGOD, KEZDŐDIK MÁR”

2025-03-04 | ESSZÉ

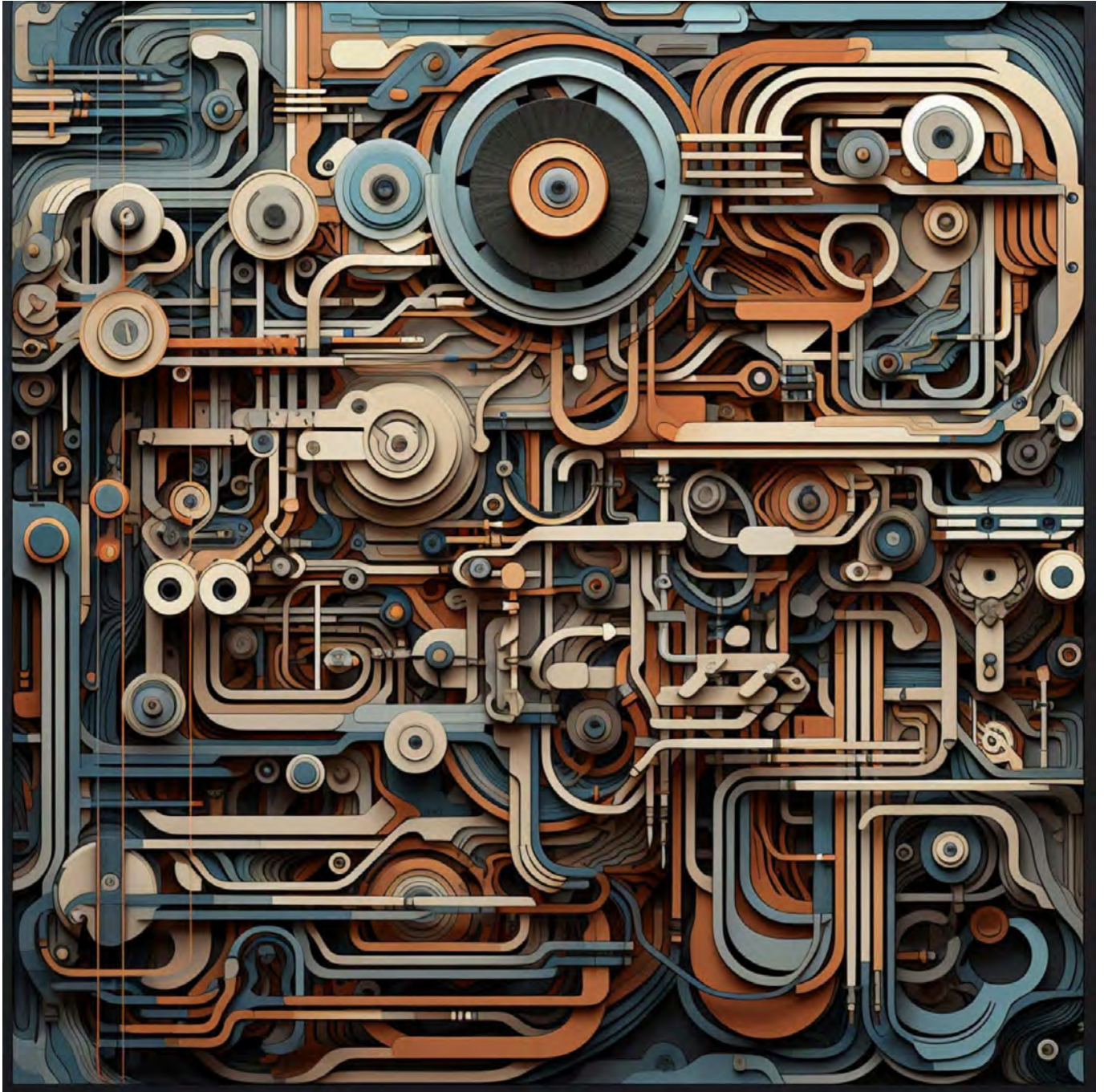

„Várj csak, hogy is kezdjem, hogy magyarázzam?” – kérdezi Kosztolányi képzelt olvasóját a *Hajnali részegségben*. Valóban minden kezdet különösen nehéz, és minden kezdés végérvényesen el is dönt valamit: elindítja a történetmondás folyamatát, az író nemcsak megérinti az olvasót, de hosszú távú kapcsolatot teremt vele. Vannak kezdőmondatok, amiket szellemes tömörségükön túl azért is tudunk betéve, mert szinte az egész művet sűrítik. Sejtetik, miről szól a történet, és hogy ízlésünknek megfelelő-e, és azonnal el is indulunk az íróval a fikció ösvényein.

hazatalálás

„Kezdetben vala az Ige” – kezdődik *János evangéliuma*, vagyis a jó hír, az öröm „története”, ami annyi szenvedéssel és fájdalommal járt már akkor is, mint amennyit okozott a későbbiekben. Csak az esetleges körülményektől függött mindig, hogy ki a gyilkos és ki lesz az áldozat, zsidó, keresztény vagy bárki más, mert az biztos, hogy az ember gyilkolja az embert. Persze nem a zsidó-keresztény kultúra találta fel a testvérgyilkosságot, a kezdetektől velünk, az emberiséggel él a tomboló düh és a pusztítás. Az ókori görögök is nagyon jól ismerték, és az *Iliász* kezdőmondata sem tartalmaz mást, csak pusztulást és halált: „*Haragot, istennő zengd Péleidész Akhileuszét, / vészest, mely sokezer kínt szerzett minden akháznak, / mert sok hősnek erős lelkét Hádészra vetette, / míg őket magukat zsákmányul a dögmadaraknak / és a kutyáknak dobta.*” [1] És bár az *Odüsszeia* mást ígér, hiszen Odüsszeusz a mű kezdetekor már túl van a gyilkoláson, nem a háborúba, hanem hazafele indul, az öldöklés ideje véget ért, és most a túlélés, a hazatalálás a végső cél, az eposz témája mégis a folytonos veszély, az eltévelyedés, a hányódás és a szembeszállás az idegen, ellenséges erővel. „*Férfiuról szólj nékem, Múzsá, ki sokfele bolygott / s hosszan hányódott, földúlván szentfalu Tróját, / sok nép városait, s eszejárását kitanulta, / s tengeren is sok erős gyötrelmet túrt a szívében, / menteni vágyva saját lelkét, társak hazatértét.*” [2] A bolyongással – eltévelyedéssel – úttévesztéssel indul Dante *Isteni színjátéka* is: „*Az emberélet útjának felén / egy nagy sötétlő erdőbe jutottam, / mivel az igaz utat nem lelém.*” [3] Bár ez az út egészen máshova, más irányba tart, mint Odüsszeuszé, olvasóként elkísérjük az utazót, a pokol bugyraiban pedig – nem ritkán – mintha magunk között járnánk, a mi mostani, mindennapi életünkben, sőt, voltaképpen maga az életünk a pokol színtere.

„Amikor egy reggel Gregor Samsa nyugtalan álmából felébredt, szörnyű féreggé változva találta magát ágyában.” [4] Franz Kafka Az átváltozás kezdőmondatával megragadja és nem eresztí az olvasót, még akkor sem, ha kényes undorral szeretné letenni a kisregényt.

A József és testvérei filozófiai-elméleti kijelentéssel indul: „Mélységes mély a múltnak kútja. Ne mondjuk inkább feneketlennek?” [5] S az olvasó – a valóban feneketlennek tetsző – kútba ugrással vesz részt a mítoszteremtésben.

Egészen más hangot pendítenek meg a spanyol nyelvű irodalmakat meghatározó kezdőmondatok: „*La Mancha egyik falujában – a nevét említeni sem akarom – élt nemrég egy nemesember, olyasféle, akinél a fogason dárda, régi pajzs függ, van egy girhes paripája meg egy nyughatatlan agara.*” [6] Ráadásul az elmés nemes Don Quijote de la Mancha úgynevezett első mondata nem is az első mondat, csupán az első fejezet kezdőmondata, amit megelőz az ajánlás, a bevezető és fiktív szereplők más fiktív szereplőkhöz írt költeményeinek sora. De a szorosán vett történet mégiscsak így kezdődik. Cervantes belehelyezi az olvasót a térbe és időbe, illetve bemutatja a regény főszereplőjét – gondolnánk –, csak hogy Cervantes mindezt természetes könnyedséggel nem teszi meg, hanem szédíti és bizonytalanságban tartja a gyanútlan, amúgy minden bizonnyal nyájas olvasót. Az első mondatból ugyanis épp azt nem tudhatjuk meg, hogy hol vagyunk (az amúgy kiábrándítóan unalmas La Mancha tartomány egyik falujában, de hogy melyikben pontosan, az valamilyen rejtélyes okból titokban marad), a történet „nemrég” játszódik, azaz nem tudjuk, mikor, a főszereplő pedig egy „nemesember”, neve még nincs, és később is nagyon bonyolult, hogyan is hívják. Vagy Quijada, vagy Quesada, esetleg Quijano a vezetékneve, de mindez lényegtelen is, mert új nevet választ magának, és egy hét intenzív gondolkodás és kisebb alkotói válság után a Don Quijote név mellett dönt, ami eleve képtelenség, mert a don előnév nem illeti meg, hiszen nincs hozzá megfelelő rangja. Másrészt a nyelv szabályai szerint a don előtag nem is csatlakozhat vezetéknevhez, tudjuk ezt például Don Juan vagy Don Carlos óta. Lovagunknak nincs is keresztneve, talán Alonso lehetett, mielőtt Don Quijote lett, de ez se számít, hiszen soha senki, még a családtagjai sem szólítják a keresztnevén. A felvett vezetéknev, a Quijote, se nem hangzatosabb, se nem előkelőbb, mint a Quijada, Quesada vagy a Quijano, mert combvértet jelent, kicsit inkább nevetséges, ki az ördög szeretne Combvért Lovag lenni, és különben is, az övön aluli testrészek tisztátalanok, semmiképp nem tekinthetők nemes szerveknek. Arról talán nem is kell külön szólni, hogy Don Quijoténak girhes paripája van, ez tényleg mindennek a netovábbja, egy ló vagy girhes, vagy paripa, de a kettő együtt nem lehet, vagy inkább eddig nem lehetett, de most Don Quijote ránézett a lovára, és elnevezte Rocinanténak, ami magyarul Gebevolt, de már nem az, mert a képzelet teremtő ereje átlényegítette. Az úgynevezett nyughatatlan agár pedig egyszerűen fel sem bukkan a regényben, még

annyi időre sem, hogy Don Quijote átessen rajta a konyhában. Vagyis Don Quijote nemesember, de spanyolul hidalgo, másod- vagy harmadszülött, vagy azok leszármazottja, csak neve van – mármint akinek van, de mint látjuk, Don Quijote esetében ez sem egyértelmű, és épp most talált ki egyet magának –, és egyáltalán semmit sem örököl. Nemes ugyan, de nem rendelkezik vagyonnal, és kilátásai is igen csekélyek.

A Don Quijote első fejezetének kezdő mondatából tehát csak annyit tudunk meg, hogy a történet egy emberről szól majd, aki valahol Spanyolország középső tartományában élt valamikor.

Hasonlóan titokzatos és félrevezető a *Száz év magány* első mondata: *„Hosszú évekkel később, a kivégzőosztag előtt, Aureliano Buendía ezredesnek eszébe jutott az a régi délután, mikor az apja elvitte jégnezőbe.” [7]*

a kivégzőosztaggal szemben

A nem tudjuk mikori jelenhez képest hosszú évekkel később jutott eszébe Aureliano Buendíának az a régi délután. Ember legyen a talpán, aki tájékozódni

tud az idő ilyen útvesztőjében. A Buendía család nevének jelentése egyébként Egynap – azaz száz év és egy nap egyre megy, ha nem csupán emberi perspektívából szemléljük az időt. Az olvasó az első pillanatban érzékeli a halálos veszélyt, hiszen a kivégzőosztaggal szembenező Aureliano Buendíának minden bizonnyal csak néhány másodperc maradt az életéből. Az erős feszültséget keltő felvezetés után a történetmesélés komótosan és ráérősen visszalép a kivégzés jelenéből a viszonylag távoli múltba, Aureliano Buendía gyerekkorába, majd még távolabb, a 16. századba, amikor Úrsula Iguarán dédanyja rémületében ráült egy forró tűzhelyre, aztán eljutunk Úrsula Iguarán és José Arcadio Buendía vérfertőző házasságához, Prudencio Aguilar meggyilkolásához, Macondo alapításához, José Arcadio és Aureliano Buendía megszületéséhez – és a történet megállíthatatlanul csobog tovább a Buendíák hét nemzedékének és Macondo, azaz Latin-Amerika történetének útján. Az olvasó mindeközben – bár élvezettel habzsolja a történetet – aggodalommal várja Aureliano Buendía erőszakos halálát. Körülbelül a regény közepén megtudjuk, hogy Aureliano

Buendía ezredest, aki harminckét háborúban vett részt és harminckét háborút veszített el, tizenhét nőtől tizenhét Aureliano nevű fia született, végül nem végezték ki. Viszont José Arcadiót, a testvérét, agyonlőtték a temető falánál, és a tizenhét fiúval – akik közül a legidősebb még nem volt harmincöt éves – egyetlen éjszaka alatt végezték. Végül is van itt kivégzés és erőszakos halál bőven, csak épp nem az hal meg a kivégzőosztag előtt, akit az első mondat odahelyezett.

Aureliano Buendía, a rettenthetetlen, félelmet nem ismerő harcos, a halál torkában a gyerekkorára gondolt, amikor José Arcadio Buendía elvitte, hogy megismerje a vándorcigányok legújabb szenzációját, a jeget. Csakhogy Aureliano Buendía regényindító gondolatait a cigányok, és konkrétan a mitikus alak, Melchides részletes leírása követi, aki először a mágnest, a következő látogatáskor pedig a nagyítót hozza el Macondóba, amit a hajózási műszerek és a portugál térkép, aztán egy hordozható alkimista laboratórium és a kivehető műfogsor követ, José Arcadio Buendía kitörő öröme és Úrsula Iguarán határtalan bosszúságára. És még mindig híre-hamva sincs a beharangozott jégnek. A fejezet végén, Melchides halála után más, fiatal cigányok mutatják be Macondóban a memphiszi bölcsek csodálatos találmányát, a jeget.

ösztönösen

Gabriel García Márquez a *Száz év magány* kezdőmondatával ugyanúgy berántja az olvasót a történetmesélés sűrűjébe, mint egykor Cervantes. A konkrétumok és az akár a fikció szintjén hitelesnek tűnő információk teljes hiányával mintegy bűvöletet bocsátanak az olvasóra, aki már a kezdet kezdetén elfogadja, hogy ezekben a művekben el kell tekintenie a megszokott, köznapi logikától és ok-okozati összefüggésektől. Döbbenetes módon, intuitív szinten, ösztönösen mindenki tudja is, hogy mire invitálja a szerző, hiszen a *Don Quijote* és a *Száz év magány* kezdőmondata tulajdonképpen a mesei kezdés egyik átirata: „*Egyszer volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren is túl, hetedhét országon is túl, még az üveghegyen is túl, volt egy szegényember*”.

Ugyanez a mondat hangzik el *Don Quijote* kezdetén: valahol és valamikor játszódik, a főhős pedig egy szegényember. Vagy a *Száz év magány* első mondatában: a szegény, halállal szembenező Aureliano Buendía arra gondol, hogy valamikor régen valahol történt vele valami.

Kultúrákon átívelő közös tudásunk moccan meg bennünk, amikor meghalljuk a kezdőmondatok mesei ritmikáját. Ez maga a „csodás való”, ahogy Alejo Carpentier nevezte, és amit torzítva, nem pontosan, mágikus realizmusnak hívunk általában. Bár a definíció eredetileg csak a latin-amerikai irodalomra vonatkozik, találónak, sőt, pontosnak gondolom az első modern regény, a *Don Quijote* jellemzésére is.

A cím idézet a *Don Quijotéból*. ↑

1. Devecseri Gábor fordítása. ↑
2. Devecseri Gábor fordítása.
3. Babits Mihály fordítása. ↑
4. Györffy Miklós fordítása. ↑
5. Sárközi György fordítása. ↑
6. Győry Vilmos fordítása. ↑
7. Székács Vera fordítása. ↑

kép | vecteezy.com

Ágoston Tamás

KIFOLYT SÁRGA

2025-03-09 | **VERS**

Kisiparos vagyok a nagyotmondásban,
régi sérelmek felemlegetésében,
új sérelmek felnagyításában,
abban, hogyan kell valakit leordítani
a telefonban, vacsoránál az étteremben,
miközben az illető dermedten ül
félelmében, undorában, vagy csak azért,
mert mindjárt kitör belőle a röhögés.

Kisiparos vagyok a gyűlöletszakmában.
Kisiparos vagyok abban is, hogyan
kell felháborodást színleli, elnémult
baráti társaságban igaz embert
hazugsággal vádolni, földhöz vágni
a pezsgős poharat, borospoharat,
akármit; hogyan kell pofon ütni a nőt,
akit szeretek, mintha megcsalt volna,
pedig én csaltam.

Kisiparos vagyok a halasztgatásban,
a hideg, merev, nemtelen démonnal
folytatott végtelen tárgyalásban,
aki zabál és ürít bennem, s mégis olyan,
mint az üveg. Üvegből vagyok én is;
üvegből elrejtett, fekete lepelbe csavart
önmagam és a sarokba rugdosott nő között,
aki kisírt szemmel áll az üvegdobozzá
vált házban; bennem, alattam,
de engem nem lát; a hullámozó füvet nézi,
a szélben guruló labdát, a behorpadt,
süvítő lyuk elé akasztott eget,

ahol varjak repülnek ezrével
a kifolyt sárgájú nap felé,
mint egy kikockázott látomásban.

kép | vecteezy.com

Csanádi Szilvia

AZONOSULÁSI GYAKORLATOK

2025-03-17 | VERS

A következő medencehossz alatt
végig a tengerre gondolok,
a tincseid közül szabaduló buborékra,
ahogy rémséges arcod ijeszt,
aranykeblű sellőkre,
amint a víz alatti oszlopcsarnokot tartják,
csillogó pikkelyű tritónok
fekete tükörképére gondolok,

arra, ha és amennyiben, el tudnám
képzelné ezt az úszó alakom,
milyen formával egyesíteném?
Önmagam mutáns tervein
siklok keresztül,
eggyé válok a levegővétellel
bent tartom magam a tempó kétharmadáig,
a kifújásnál szabadulok megint,
a fordulónál már
hasonlíthatunk kicsit,
nyújtott ritmusú az áramlás
szünetjel után érkezik hullám a partra.

kép | vecteezy.com

Vörös István

AZ EGYETEMSZIGET 16.

2025-03-20 | **VERS, VERSCIKLUS**

162

RÉMÁLOMHÓS

Téved, aki a lelket
a testhez hasonló méretűnek
gondolja. Nem nagyobb,
mint egy hangya.

Egy családnak, egy falunak,
egy városnak is van lelke,
az is hangya, vagy termes, vagy darázs. A tagjai közt
cikáz fel-alá. A gondolatoknak
eltáncolja, merre van
a zsákmány.

Egy ország lelke is
ilyen, ha csak lassan
vesszük észre, rögtön
fölnagyítjuk. Tízszeresére nőtt
hangya, százszorosára nőtt
darázs. Páncélruhás katona,
rémálmohős, félelemlakáj.
Vagy maga a néplélek?

Azonosságérzet olyasmivel,
amivel sem azonosulni
nem lehet, de különbözni
sem lehetséges tőle.

Különbségtudat olyasmitől,
amivel egyek vagyunk.

163

ÁTUTALÁS A TÚLVILÁGRA

Mikor a legnagyobb halálfélelem
gyötörte, az öregedő tanárnak
megjelent Hermész. – Mondj
egy közhelyet! – kérte. –

A pénzt nem vihetem magammal
a túlvilágra. – A pénzt talán nem,
de az ezüstöt, aranyat
és más értékeket igen. –

Hogyan? – Hát a fejedben. –
Akkor te nem aranyra gondolsz. –
Ki mondott aranyat? Értékekről
volt szó. – A könyvtáramat
hogyan vihetném át? – Már
mondtam. – De még ha minden
tekerccset el is tudnék olvasni,
képtelenség mindent megjegyezni. –
Nem kell megjegyezned. Megjegyzi
a múltad. Ami megtörtént, lábnyoma
van az időben. – Egy könyvnek is? –
Nem. Annak, hogy elolvastad.
Most adj kölcsön pár ezüstöt!
A túlvilágon majd megadom.

164

A VÍZ ÚTJA

Egy csepp víz pottyan le
az öregedő férfi
hálóköntösének belsejében,

miközben éjszaka kifelé
siet a szobájából.

A csepp picike üveggolyó,
amiben meg lehetne látni
a jövőt, ha lenne legalább
ugyanannyi fény.

Ez a golyó csak nevetség
tárgya, a combnak
ütődik, a hálóköntösnek.

Aztán a térdnek, mintha
valaki játszana vele.

Játék és nevetés, ez
veszi körül az öregedő
a férfit, de egyik se
ellene irányul.

Te mindenben meglátod
a jót – mondta neki
minap egy kollégája.
Akkor épp a nevetésben
vagy a játékban ne tudná?

Három csepp hullik
a kőre: a valóságos,
a nevetésbeli és
a játék. Leérve nem
széttörnek, hanem
egyetlen üveglabdává
állnak össze.

Megremeg a szétesés szélén
álló birodalom is.

Megérkezett a jövő,
mint egy téli szállására
vonuló légió.

165

BÉKÁK

Az öregedő tanár nem
érezte fontosabbnak magát
egy zsenge levélen ülő,
mozdulatlan levelibékánál.

Az öregedő tanár nem
érezte nagyobbak magát
egy piros bogyó mellett
ülő, sárga nyílméregbékánál.

Az öregedő tanár nem
érezte jelentősebbnek
magát egy sáros
üregben ülő varangyosbékánál.

Az öregedő tanár nem
érezte észrevehetőbbnek
magát egy holdtalan éjszakán
megmoccanó békaárnyéknál.

Mosolyogtak rajta, mint
egy levelibékán. Felmérgesített
mindenkit, mint egy béka alakú
drágakő. Iszonyatot váltott ki,
mint mindenki, aki megmutatja

varangy-énjét. Keresztülléptek
rajta, ahogy egy árnyék lép
keresztül bárkin.

166

ELTŰNŐ ÉRZÉSEK

Ezt a kort, amiben élünk,
egyszer majd ókornak fogják hívni.
De addig még sok mindennek

kell történnie. Összeomlás,
jellegtelenség kora,
aztán az új, valószínűleg
még rosszabb korszak.
A mi érzéseink helyett
egészen másféle érzelmek
következnek.

Mindenki önmérsékletet
tanácsol, de lakomákon
ülünk fél napon át, esszük
a sültfácánt, a vaddisznóragut,
összetapadunk a testi
szerelemben, közben
valaki Horatiust olvas föl.
Az arany középről prédikál,
általános röhögés, én
a pávatollat keresem, hogy
visszavonulhassak
hányini.

167

TEKNŐSÖK

Egyik idősebb mestere azt
kérdte az öregedő tudóstól,
mért nevezi magát öregnek,
mi ez az öregségmánia.

Hiszen gyakran élőnek se érzem
magam, alig hallok, alig
látok, alig tudok járni.

De egy mágus a szeme
elé tett kristályokkal
helyrehozta a látását,
valami poroktól elmúlt
a fülcsengése, ebben
egy idős javasasszony
segített.

A járása miatt egy távoli
szigetre kellett elhajóznia,
ott megkérdezték, fél-e
attól, ha kettéfűrészelik,
kiveszik a fájó csontot,
és betesznek a helyére
egy kis teknőspáncélt.
Mondta, hogy fél, de nem hitte,
hogyan szó szerint gondolják.

Meggyógyult, és ettől kezdve
Athénban, ha leült a fűbe
az Akropolisz alatt, a teknősök
köréje gyűltek, és együtt élvezték
a fény és az árnyak játékát
órákon át.

168

TANÍTÁSRÓL

Ha tudsz valamit, add tovább!
Ha nem tudsz valamit, ne tégy úgy, mintha
nem tudnál semmit.

Ha tudsz valamit, tudd meg,
hogy tudás-e és valami-e,
ha mindkettő igen, add tovább.

Ha tudsz továbbadni, már tudsz
valamit, de az is lehet, hogy
mindent tudsz.

Ha tudsz továbbadni, akkor tudsz tanítani,
ha tudsz tanítani, talán tanulni is tudsz.

Senki nem tudja, hogyan kell tanulni.
Továbbadnak neked valamit,
iszonyodva ledobod, tele van ujjnyommal,
életnyommal.

Ha nem tudsz valamit, add tovább!
Ha tudsz valamit, ne tégy úgy,
mintha tudnál valamit!

Ha nem tudsz valamit, ne add tovább!Ha
tudsz valamit, tégy úgy,
mintha nem tudnál semmit.

Ha továbbadnak valamit, vedd észre,
hol a helyed. Egy vagy, bár mindennek
jöttél, minden vagy, bár egynek jöttél.

169

AZ ISMERETLEN TANÁR SZOBRA

A halottakban sokáig bízott,
de ahogy egyre több barátja
és ellensége állt át abba a táborba,
öregedni kezdett. Nem mintha
az öregedés mindenre jó megoldás
volna.

Az élőkben sokáig nem bízott,
azt hitte, ismeri őket,
csak azért, mert a rossz oldalukról
már ismerte.

Aki a rossz oldalamról ismer,
félreismer, félismeretet
dupláz meg, pedig inkább osztania
kéne, amit gondolok, még ha
tévedés is, sőt akkor leginkább.

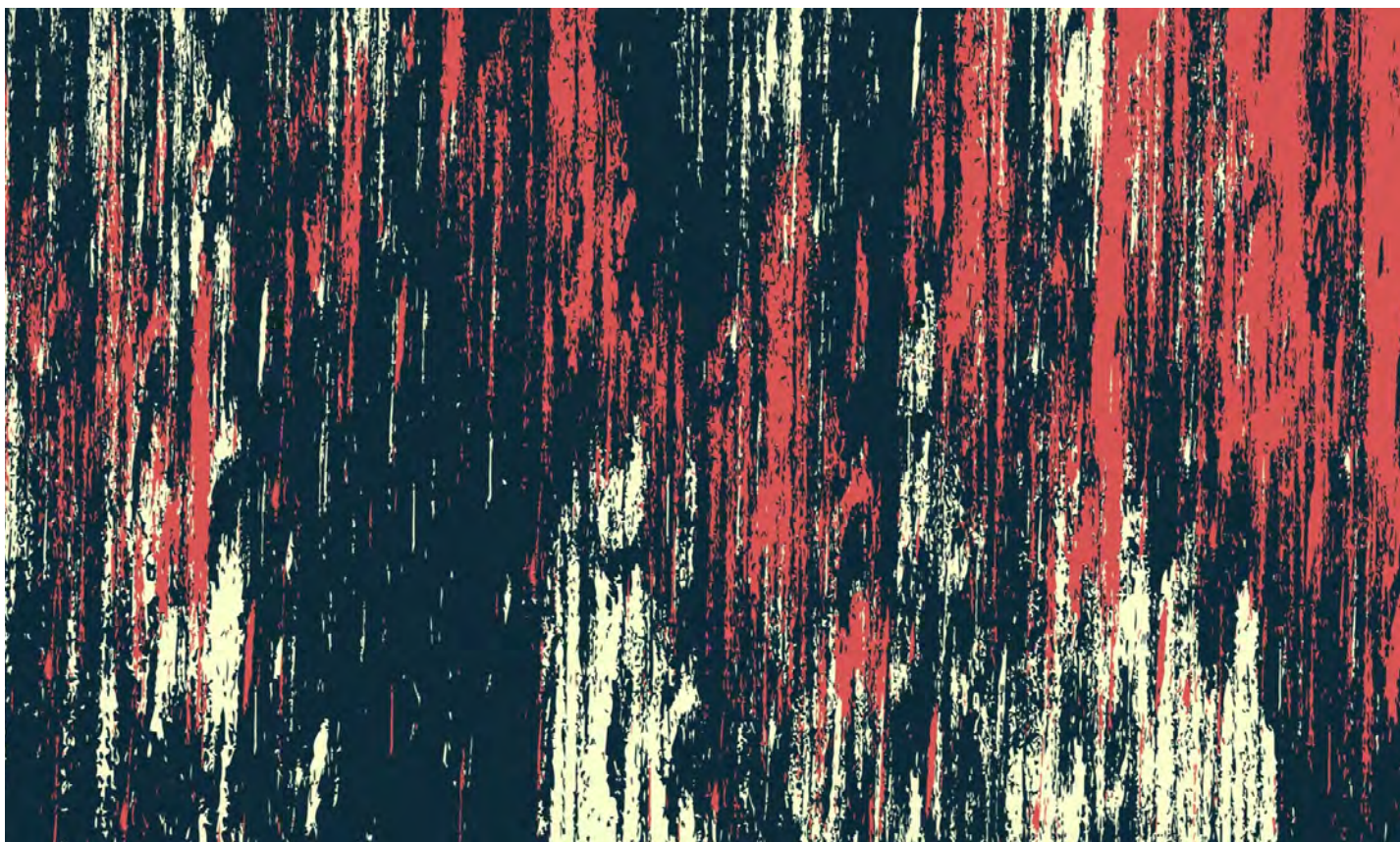
Aki nem veszi észre, hogy
félreismer, nem is rám
kíváncsi, hanem magára,
gondolta az ismeretlen
tanár.

Aztán egy halott tiszteletére
állították föl az ismeretlen
tanár szobrát.

Lendvai Zalán

PRUDENCIO AGUILAR EMLÉKÉRE

2025-03-29 | VERS

Napok óta egy mondat jár fejemben:
„Fogj fegyvert Prudencio, mert ma megöllek.”
Hallom, ahogy a vér a kőre szárad,
a döglegyek ellepik
a gőzölgő kakastetemet.

Jég ez a mondat,
egyszerre fagyaszt és éget.
A kijelentő mód mögött
jaguárként figyel vörös szemekkel
a tudat:
most tényleg úgy lesz, ahogy mondom.

Hányszor előztek ki a sorban
a pékségben,
löktek meg egy villamoson,
mondd, mégis hányszor nyelted le
a megaláztatás keserű,
sárgásfehér tablettáját,
ami lassan,
de biztosan öl?

Megremeg a dárda, élettelen a test,
már csak hús az egész,
vonzza a gravitáció.
Hideg szél járja át a csontokat,
zuhanás:
most minden merev.
Minden néma.
Egy távoli lakásban
valaki zuhanyozni készül.

kép | vecteezy.com